

BORSOSS SÁMUEL

A kötelem elemei.

Szeged, 1948.

Dissz. A 32

A 32

sz. 188-1948/9.

Bírálóul fölkérem dr. Lékezy István és
dr. Bor Elek ny. r. professzor
urakat.

Szeged, 1948. évi. október hó 13-án

Hein
dékán.

A k ö t e l e m e l e m e i :

Irta:

Dr. Bor Elek

Elfogadom

Szeged 1948. X. 25

Lékezy

Elfogadom

Szeged, 1948. nov. 5.

Bor

Diss.

A 32

ELSŐ FEJEZET.

A KÖTELEM ÉS KELLEKEI.

A kötelem elemei

Szladits szerint:

1. A benne szereplő
alanyok.
2. a kötelem tárgyát

e kitevő szolgáltatás.

3. a kötelem tartalma,
vagyis joghatásainak összessége.

1.m.10.1.

Szászy szerint:

A/. a benne szereplő
alanyok.

B/. a kötelem tartal-
mát tevő joghatások, amelyek közt a
legfontosabb az adóst terhelő szol-
gáltatási kötelezettség.

C/. A kötelem közeleb-
bi tárgya a köteles és jogosult ma-
gatartás.

D/. a kötelem távolabbi tárgya, az, amire jogosult és kötelezett magatartás vonatkozik.

i.m.17.1.

A római jogi meghatározás szerint *Obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei, secundum nostrae civitatis iura.*

Ebben a jogviszonyban a kötelem alanyai az adós és a hitelező, nélkülük kötelem nincs, bár nem feltétlenül szükséges, hogy mindkét alany előre meg legyen határozva.

A követelés tárgya

Cholnoky szerint mindig az, amire a jog érvényesítése irányul, mely lehet a jogosított hasznára célzó teljesítés vagy mulasztás, vagy bármi más is, de annak pénzértékben meghatározhatónak kell lennie.

Szerinte így meg⁴ nincs meghatározva minden olyan dolog, amelyből pontosan teljesíteni nem lehet, vagy olyan kötelezettség, melynek tárgyát a kötelezett tetszésétől függ választani, valamint oly dolog vagy cselekmény, mely a törvény vagy jó erköl-

csökbe ütközik vagy már magában véve lehetetlenséget tartalmaz.

Mindezek követelés tárgyai lehetnek.

i.m.315.1.

A szolgáltatás és a kötelem tartalma pedig -Almási szerint- minden jogilag számbavehető adás, tevés, nemtevés és abbanhagyás.

Véleménye az, hogy rendesen vagyoni érdekű a kötelem ugyan, azonban a vagyoni kellék érdek annak nem fogalmi kelléke.

i.m.30.l.

Grosschmid szerint
pedig valamely jogviszony tartalmán
értjük a vele járó joghatások összes-
ségét.

i.m.ii.139.§.

Ahhoz, hogy a kötelem
valóban létrejöjjön, tehát fogalma meg-
valósuljon és a vele járó joghatások
tényleg be is következzenek, szükséges
hogy a kötelem rendelkezze a fentemlí-
tett összes kellékeivel.

Az ilyen kötelem meg-
sértéséből eredő igények bátran és jog-

gal vihetők a törvény elé, mert ott azok jogvédelmet fognak lelteni.

Előfordulhat azonban az is, hogy valamely külső oknál fogva nem létesülnek a kötelelem összes kellékei.

MÁSODIK FEJEZET.

A CSONKA KÖTELEM ES FAJTÁI.

Mi a helyzet akkor tehát, amikor az előirt kötelek nem kerülnek mind megvalósulásra?

Ilyen esetbe eo ipso nem beszélhetünk kötelemről, hiszen a kötelem nem létesült.

Ez avval a következ-
ménnyel is jár, hogy ezen esetben nem

fognak beállani a kötelem joghatásai sem.

De mivel rendes kötelmet láthatunk és, ha nem is mindig, de egyes kellékek tényleg létrejönnek, azért ezt helyesen és jellemzően csonka kötelmeknek nevezzük.

Szászy szerint:

A kikényszeríthető, teljes hatályu jogi kötelezettségeket felölelő köthmek és a ki nem kényszeríthető, nem jogi, pusztán erkölcsi jellegű kötelmek között vannak olyan kötelemszerű helyzetek

is, amelyekből hiányzik a kötelem fogalmának egyik eleme: az alany, a szolgáltatási kötelezettség, vagy a bírói érvényesíthetőség. "Zért ezek a jogi helyzetek jogi kötelmeknek a szó szórós értelmében, tehát kötelmeknek a priori nem minősíthetők. Minthogy azonban a teljes hatályu kötelmekhez többé-kevésbé hasonlítanak és a kötelmi jog több-kevesebb szabálya rájuk is alkalmazást talál, ezeket is kötelmeknek szokták nevezni, mégpedig kötelmeknek „a posteriori.”

i.m.24.1.

Vagy mint Grosschmid

mondja" a posteriori félig-meddig obligációk."

i.m.136.§.

A KÖTELEM ALANYÁNAK HIÁNYA.

Az alany hiányzik a számolási kötelmeknél vagyis, ha ugyanazon jogalany vagyoni körén belül különböző célzatu alvagyonok kerülnek egymással elszámolási viszonyba.

ilyen vagyonok lehettek helyesebben mondván vagyonrészek a szerzeményi és ági vagyon, közszerzemény, különvagyon stb.

Ez fikciót jelent, mert hiszem önmagával kötelemben senki sem állhat, mégis bizonyos mértékig állanak rá a jogi szabályok kötelemszerű következményei.

Szladits szerint ezek nem valóságos kötelmek, hanem csakis számolási tételek.

i.m.20.l.

Tehát meg kell állapítanunk, hogy az alany hiánya bár a

kötelem joghatásait csökkenti, de teljesen nem szünteti meg.

A SZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG HIÁNYA.

Némileg kiterjedtebb körre van azon jogeseteknek és lehetőségeknek, midőn a kötelemben a szolgáltatási kötelezettség hiányzik.

Ide sorolhatjuk az ugynevezett megvalósító szerződéseket.

Ez forog szóban ha a felek már szóbelileg vagy írásbelileg állapotodnak meg a kötelemben, tehát nem kötnek szerződést, vagy ígér az egyik a másiknak ajándékot, hanem szolgáltatásaiknak előzetes kötelezés nélkül eleget tesznek,,

Szászy példának hozza fel ide a reálcserét, reálvételt, és reálajándékot és nagyon helyesen ide sorolja a szerződést megelőző tárgyalásokból származó kötelemekeket is, amelyek esetében nem keletkezik ugyan szolgáltatási kötelezettség, de feltétlenül származik helytállás a „culpa a

"
contrahendó-ért, még akkor is, ha a szerződés érvénytelen vagy felbomlik, sőt a mémet birói gyakorlatban, ha az létre sem jön.

Általában véve a megvalósító szerződésekből eredő kötelmeknél Szladits szerint minden magánjogi szankció hatályban marad, így tehát fennállanak ez esetben is a hibás teljesítés következményei akkor is, ha a viszony felbontása a viszonyok változása miatt történik meg.

A megvalósító szerződés fogalma tehát abban csúcsosodik ki, hogy bár eme realizáló szerződésből elmarad esetleges kötelezés a kikötött szolgáltatásra fikтиве azonban azonos azzal a joghelyezettel, mintha a felek előbb megállapították

volna a kötelezettséget és csak ezután ennek alapján került volna sorra teljesítésre.

Legszebb példája ennek a kézajándék / Handgeschnek/ midőn az ajándék átruházása minden ajándékozási ígéret nélkül azonnal megtörténik.

Nem tartjuk csonka kötelemnek az önállótlan gondossági mellékkötelezettségeket, bár Szladits ezeket is a csonka kötelem foglamánál említi.

Helyesen idesorolja azonban a szabadszolgáltatásokat.

Azaz Szladits szerint

olyan jogi helyzetek, amelyekben valakinek bizonyos magatartása / szolgáltatás / valamely jogszerzés halasztó feltétel¹ül van kitűzve. Ilyenkor van ugyan két szembenálló érdekelt, de nincsen sem közvetlen, sem közvetett kényszer a feltételül tűzött magatartás megvalósítására."

Szladits id.19.1.

Tehát ezek szerint

És onka kötelem a feltételi kedvezmény / conditionis implendae causa datum / a bánatpénz, egyben tehát minden megváltó szolgáltatás / facultas alternative passiva /.

Még felemlithetjük
itt a meghagyást./modust/ is olyan e-
setekben, amikor minczen határozott harmadi
személy, akinek javára a rendeltetés szól.

A közérdedü meghagyás ese-
tén azonban az a helyzet, hogy a hatóság
valóságos teljesítési kényszerrel lép-
het fel a közérdek képviselőjében és
tisztán jogként érvényesitheti a követe-
lést.

Bár Grosschmid csonka
kötelemnek tünteti fel a korlátolt fele-
lősség eseteit is /3/II./, Szladits, hogy
ez nem áll sem a „pro viribus”, sem pe-
dig a „cum viribus” felelősségre, hanem
az a való helyzet, hogy ez

ez esetben a kötelem teljes, csak a kielégítés szenvedett tartalmában csökkentést.

I.m.20.1.

Ugyanő azonban gazdagítja e kört egy új fogalommal, ide sorolván a dologi értékigényt, zálogigényt.

Indoklása szerint a kötelem kielégítése erre irányulhat esetleg anélkül, hogy ennek, tulajdonsága lenne, vagy ha van, is, annak szerepe csupán arra szorítkozik, hogy lehetővé tegye a jogosult részére a kielégítést.

Tehát helyesen kell elfogadnunk ezen dologi követelésnek

/obligatio rei-nek/ csonka kötelemként való jellemzését.

A BIRÓI JOGVÉDELLEM HIÁNYA

A csonka kötelemnek ez a legfontosabb fejezete.

Akkor van ez esetben szó csonka kötelemről, ha fennáll a kötelem olyan irányban, hogy van alanya, megvolna a szolgáltatás is, de bizonyos szempontok miatt ezen szolgáltatás jogilag, azaz bíróság előtt nem követelhető abban az esetben ha azt az adós önmagától nem teljesíti.

Tehát a kötelem joghatása ilyen irányban elmarad.

Maga a kötelem ez alapon

is megállhat önmagában tehát, mégpedig akkor is, amikor nem szükséges a birói kikényszeríthetőség. Le is bonyolódhatik és a teljesítéssel szabályszerűen megszűnik.

De védelme nincs a hitelezőnek, ami lényeges különbséget jelent a többi kötelemmel szemben.

A biróilag nem érvényesíthetőség a kötelem tárgya mint kritériumot hordja magában.

Ugyanis vannak olyan kötelezettségek, amelyek oly halványak és tudomány szempontjából oly annyira

ki nem fejezhető, hogy ott a szigorú és pontos kötelezés tulmenne a jog intencióján.

Máskor viszont az a helyzet áll fenn, hogy a törvény és a bíróság nem siet védelmére olyan megkárosodott feleknek, akik nem érdemlik meg a jogvédelmet.

Nem támogat olyan ügyeket, amelyek surolják ugyan a tilalom határát, de azért még szabadok, hallgatólag tudomásul veszi létezésüket, de a kötelelem alanyai csak saját felelősségükre és veszélyükre köthetik meg az ilyen irányú kötelmeket.

Biróilag nem érvényesíthető kötelmek:

1. A természetes kötelem általában.
2. A játékból vagy fogadásból eredő ügyletek.
3. Az elévült követelések.
4. A kényszeregyezésben elengedett követelés.
5. A bíróság joghatóságát szerződéssel kizárt kötelmek.
6. Erkölcsi kötelmek.

HARMADIK FEJEZET.

A TERMÉSZETES KÖTELEM.

Kolosváry:

" A kötelem alkatelemei az adós és a hitelező, mint a kötelem alanyai, a szolgáltatás, mint a kötelem tárgya és az ekét elemet összefűző jogi kapocs, jogi kényszerűség, mint a kötelem tartalma. A kötelem tartalmára nézve emelendő ki, hogy az azt az alaphatást fejezi ki, mely az adós teljesítési kényszerűségében és a hitelező teljesítés iránti követelésében nyilvánul. Ez az alaphatás az ugynevezett naturális obligatioknál meg van gyöngítve abban

az értelemben, hogy a jogrend ezektől a kötelmekről a kereseti jogot elvonja, meg van gyöngítve továbbá mindazon esetekben, ahol a jogszabály vagy jogügylet az adós korlátozott felelősségét emeli érvényre,."

l.m.288.l.

A naturális obligatio a tökéletes példája a csonka kötelemnek, hatályos korlátolt, azaz bár van joghatása, nincsen meg a kötelemhez szükségszerűen fűződő összes joghatása.

Leonard és Siber egyáltalán nem is tartja kötelemnek, Kaestner pedig csupán arra lát benne szerzési címet, hogy ennek alapján a szolgáltatás

elnyerője meg is tarthassa azt.

Ilyen kötelmek közé sorolhatjuk a törvényesnél magasabb kamat kikötését, vagy teszem fel, azt az esetet, midőn valaki a kiskorúságában vállalt kötelezettséget nagykorúságának elérté után teljesíti.

A fogalom igen nehéz ^{en} megfogható, ezért érthető az ellentétes sok felfogás ^{lm} irodai munka terén is.

A bíróság gyakorlata szintén negatív a ~~mondottak~~ szerint e téren, úgyhogy egységes nézet nem is igen alakulhatott ki.

Zlinszky azt mondja, hogy naturalis obligatiónak azokat tekint-
hetjük, amelyeknek birói érvényesítését
a törvény nem engedi meg, de azok e mel-
lett sem nem tiltottak, sem nem érvényte-
lenek, tehát, ha az adós teljesítette a
bennük foglalt kötelezettséget, ezután
már nem a kötelem érvénytelenítését, sem
pedig a szolgáltatott dolog visszatéríté-
sét nem követelheti.

Szerinte a kötelmeket
a természeti ösztön sugallja, bár nem ér-
vényesíthetők, a lelkiismeret parancsa a-
latt kötelezők. Ez indokolja a római jog-
ban nyert nevüket, természetszerű kötelem,

"obligatio naturalis."

I.m.365.1.

Tudnunk kell azonban

azt róla, hogy noha nincs megadva a perelhetőség a naturális obligatio mégis feltétlenül kötelem abból a szempontból, hogy teljesítése nem tartozatlan fizetés, ami annyit jelent, hogy *condictio indebiti*-vel vissza nem is lehet követelni.

Teljesítés tehát nem minősíthető ajándékozásnak, tehát még durva hálátlanság esetén sem lehet azt visszakövetelni. Ugyanis nem illeti meg a teljesítő hitelezőt, sem pedig a kötelesrészt a jogosultjait a kártérítési kereset a visz-

szakövetelés irányában.

A bíróilag nem érvényesíthető követelést nem lehet beszámításra sem felhasználni.

A naturális obligációkat, bár bíróilag éppenugy nem érvényesíthetők, nem szabad egy kalap alá vennünk az erkölcostelen jogügylettekkel, kötelmekkel, mert maga a naturális obligatio akkor sem vihető bíróság elé, ha erkölcsbe nem is ütköző.

A naturalis obligációnál, ha az adós a teljesítésre zálogot adott, később ezen zálogot sem követelheti vissza.

A naturalis obligacio létrejövésére kiváló alapot nyujt a családtagok között létrejövő kötelem.

A római jogban gyakori példáját szolgáltatta, ha a kötelem gyakori a patria potestast gyakorló és hatalma alatt lévő között kötelem keletkezett, ha a kötelem alanya rabszolga volt, ugyanis, ha a filius familia, kölcsönszerződést kötött, továbbá mártott is szerepelvén, ha a kötelem érvényesítésére szolgáló kereset elévül.

Tehát a naturális obligáció sem nem tiltott, sem nem érvénytelen.

A követelésés annak tel-

jesítése erkölcsileg megengedett dolog és, ha a bíróság nem is nyújt segédkezet annak eljárásában, az erkölcsi kényszer indítja az adóssá kötelezettségének a társadalmi felfogás nyomása alatt való teljesítésére.

Naturalis obligációnak

tekintendő továbbá az a kötelem is, amely a tétlen jegyestárs részéről fennáll az általa kapott jegyajándékok visszaadása tekintetében, ugyyszintén ugyanilyen körülmények között a vétlen házastárs kötelme a házasság felbontása esetében.

A.H.J.T.3.-§.-ancsupán a vétken följre nézve állit fel kötelezettséget arra néz-ve, hogy a másik jegyesnek

és rokonainak a kötendő házasság céljából tett kiadások erejéig kártérítéssel tartozik és, hogy köteles azt, amit a fenti okból ajándékként kapott, visszaadni, vagy annak értékét gazdagodás erejéig megtéríteni.

A 89. paragrafus hasonlóan rendelkezik a vétkes félre nézve a házasság felbontásának esetére.

E két törvényhelyből nyilván kitűnik az, hogy a törvényhozás csak a vétkes felet kötelezi az általa kapott ajándékok visszaadására, a vétlen félre azonban kötelezettséget nem hárít.

Ebből következik, hogy

a vétlen fél az ajándékot megtarthatja.

Tehát a bíróságnak, amennyiben vétkes fél lép fel követelési joggal az általa adott jegy ajándékok visszaadása iránt, az ily keresetett el kell utasítania.

A vétlen fél tehát megtarthatja a kapott jegyajándékot, de miután az erkölcsi érzés azt diktálja, hogy az ily ajándékok meg nem tarthatók, az az általános szokás, hogy azokat a vétlen fél is visszaszolgáltatja.

Ha pedig egyszer már visszadta, hogyha őt a törvény visszadásra nem kötelezte, vissza újra nem kö-

vetelheti, mert az általa történt teljesítés csak naturalis obligáció volt.

NEGYEDIK FEJEZET.

JÁTEKBÓL VAGY FOGADÁSBÓL EREDO KÖVETELÉSEK.

Törvénybeütköző, vagy a jó erkölcsökkel ellenkező szolgáltatás kikötése érvényes kötelezettséget nem létesít.

Kuróa 2375./909. és a Kurai 554./905.II.tan.4.sz.elv.kel.hat.Zachári. m. 237.1.

Ezek bíróilag kezdettől

fogva nem érvényesíthető kötelmek, midőn
akkár két személy között történtek meg,
akár pedig egy harmadik személynél ezen veszteség
biztosítása vagy kiegyenlítése cél-
jából a nyerővel szemben kötelezettséget
vállalt, vagy teljesítése következtében
az ily követelés a veszteséssel szemben a
teljesítőre szállt át.

A Magánjogi Törvényter-
vezett 978.§.-a szerint:

" Játékból, vagy fogad-
ásból eredő követelés bírói úton nem le-
het érvényesíteni. Az önkéntes teljesítés
hatályos. " / Első bek. //

HETEDIK FEJEZET.

AZ ERKÖLCSI KÖTELMEK.

Az olyan teljesítést, amelynek ténye által valaki erkölcsi kötelezett ségének tett eleget, nem lehet tartozatlan fizetésképpen visszakövetelni.

1467.§.:

" Sem visszakövetelésnek, sem visszavonásnak nincs helye.

979.§.:

Ha játékból vagy fogadásból erdő követelés biztosítására, vagy ki-

egyenlítésére a vesztes a nyerőnek váltót vagy más oly kötelező okiratot adott, am elynek harmadik jóhiszemű birtokossal szemben az alapul szolgáló jogviszonyból meritett kifogásnak nincs helye, a váltó vagy más okirat tovább adása esetében a vesztes a nyerőtől követelheti hogy az őt a harmadikkal szemben fennálló kötelezettsége alól mentesítse. Ugyan ez áll, ha a vesztes a nyerővel létesített megegyezése alapján ily követelés biztosítása vagy kiegyenlítése céljából harmadik személy irányában közvetlenül kötelezettséget vállalt.

E joggal a vesztes csak

addig élhet, amig az elvállalt kötelezettséget még nem teljesítette. Ha a harmadik személy kielégítése előtt a nyarót amentesítésre felhivta, a nyarótól annak az összegnek megtérítését követelheti, amely a harmadiknak fizetni kénytelen"

A 980. paragrafus a játékból, a fogadásból keletkezett kötelmek szabályait átviszi a többi bíróság nem érvényesíthető kötelelemre is, kivéve alolluk a hatóság által engedélyezett sorsjátékokat.

Példának felhozhatjuk ilyennemű kötelmekre a házasság közvetítési díj követelést is, azonban ezt az 5610./1931.M.E.rendelet óta lehet peresíteni.

Az indokolás fentiekre az, hogy az ilyen kötelelem contra bonos mores születik, noha nem mondhatjuk azt, hogy ugyanakkor contra leges, vagy contra ius is áll.

Az inhonesta causa már a rómaiak korában is érvénytelenítette a játékszerződéseket, bár akkor a fogadási szerződés joghatályos volt.

Ilyen erkölcstelen és turpis causából folyó kötelmek esetéhez ugyanis az a jogvédelem, hogy a nyertes fél a fogadás kimeneteléről már biztós volt s ezt a másik fél előtt elhallgatta, tehát őt tudatosan megrövidítette.

Tehát az olyan kötelmet, amely az erkölcs törvényeiben ütközik, a jog sem ismeri el.

Ezáltal meggátolja az imorális kötelmek létre jövetelét, hiszen nem ~~respektál~~ja azokat, nem fogadja el őket érvényesnek és megtagadja tőlük a jogi ~~hatályt~~.

Elsőrendű követelmény tehát azon alap gondolat, hogy a jog csakis erkölcsös alapon rendezkedjék be és perhorreszkálja az erkölcstelent.

Már Ulpiaus tétele is kimondja" Iuris ~~praecepta sunt haec~~: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere."

Ez a követelmény teszi az erkölcstelen kötelmet nullum negoti-
ummá-

Trócsányi nyomán ~~callóz~~-

va a kodifikációkban, azt kell látnunk, hogy az erkölctelen kötelem ellen a Bayerisches Landricht már 1756-ban felveszi a küzdelemt.

A porosz törvények is kimondják, hogy az erkölcsöt sértő kötelmet senkisémmköteles teljesíteni.

A tiltott causa a Codex Civile szerint is érvénytelené teszi a kötelmet.

Az osztrák polgári törvénykönyv 878. paragrafussa az "unerlaubt"-ot zárja ki a szerződés tárgyai közül, míg az aolaszpolgári törvénykönyv 1119. és 1122.§.-a már a jóerkölcsöt is feltünteti ezen okok között.

Hasonlóképpen ittél a svájci törvény is, így jár el a szászországi ptvk.783.§.-a és a német ptvk. 138.§.-a

Alátámasztja a magánjog ezen intecióját a Kbtvk.88.§.-a, amely szerint, ha valaki a 87.§.-ban megjelölt helyiségben a szerencsejátékokban résztvesz 100 forintig terjedő pénzbírsággal büntetendő .

A kulturállamok fennálló büntetőtörvényei határvonalat szaznak, a megengedett és tilos játékok között. Ennek okát csupán a játék gazdasági veszélyessége képezi, de emellett nem avatkozik az blkövetők magánjogi viszonyainak szabályozásában.

Tehát civilis téren a bíróság az erkölcs szabályai alapján, "amelye-

ket a bírónak ismernie kell, vagy legalábbbi
lapelvilag neki kell felkeresnie " vissza-
utasítja a játék diferenciák megítélését
és annak esetleges visszatérítését.

Trócsányi i.m.79.1.

Idévonatkoznak egyébként
az 1897. évi VII. és az 1894. évi XXIX.
törvények is.

Ezek noha játékból és
fogadásból kifolyólag az osztály sorsjáték
s a lóvereseny fogadásból eredő kötelemeket
mint törvényes és bíróilag érvényesíthető jo
alapszakat tekinti, így a naturalis obligáció
helyett civilis obligáció-ként tekinti őket.

Összgezénvén tehát az ed-
digieket:

1. Vannak játékügyletek

amelyek tilosak és büntető jogilag üldözöttek.

2. Vannak játékok, amelyek büntető jogilag nem tilosak ugyan, de magánjogilag sem a fogadás összege nem perelhető, sem a lefizetett, összeg fissanem követelhető.

3. És végül vannak a törvény által szabályozott játékügyletek, amelyek a bíróság előtt is érvényesíthető köteleket szülnek.

Tehát nem minden játék-ügyletből származik naturalis obligatio mert a hazárd/díjjátékokból a turpis causa miatt érvénytelen kötelelem keletkezik.

A játékból, fogadásból
eredő naturalis obligatio tartozás elis-
meréssel, elszámolással, zálognyújtással
sem tehető perelhetővé.

A játékból és fogadásból
eredő kötelmi csonkaság a szerződésekre
annyiban analóg, hogyha azok erkölcstele-
nek, akkor semmisek.

/T.j.973.§./.

ÖTÖDIK FEJEZET.

AZ ELÉVULT KÖVETÉLESEK.

Szladits szerint:

"A kötelmi viszony az

elévülés kifogása következtében elveszti birói évényesíthetőségét."

l.m.16.1.

Megszűnik tehát igény lenni, egyéb tekintetben azonban kell alkalmazni reá a kötelelem szabályait.

Notabene, azt, hogy teljesítésük tartozatlan fizetésképpen vissza nem követelhető és nem is ajándék.

Ez már felhasználható beszámításra is, ha szintén elévültsége idejéből való a másik követelés.

Ugyanilyen időviszony esetén remanet propter pignus obligatio hatása is érvényesülhet.

Ha a kötelelem érvényesítése

elkezdett, habár befejezést nem is nyert az elévülést megelőzően, a kezes továbbra is felelős. /MTJ.1200.§./

1312.§.:

"A birtokában levő zálogból a hitelező a követelés elévülése után is kielégítheti magát stb."

II.bek.

"Ha az adós a követelés biztosítására jogot ruházott át a hitelezőre, e jog visszaruházását az elévülés alapján nem követelheti."

1313.§.:

Az elévült követelés kiegyenlítésére teljesített szolgáltatást nem lehet visszakövetelni még akkor sem, ha

a teljesítőnek nem volt tudomása az elévülésről. Ugyanez áll az elévülésre adott biztosíték tekintetében.

Az sem hivatkozhatik az elévülésre, aki elévült tartozását írásban fizetési ígéretet tett."

Grosschmid ezen kötelmet, amely csonka a bírói védelem hiányában, mégis reflektív hatásokkal rendelkezik, reflektív kötelmeknek nevezi.

1.m.II.123.§.

HATODIK FEJEZET.

A KÉNYSZEREGYEZSEGBEN ELENGEDTT KOVETELES
ÉS A BIRÓSÁG JOGHATÓSÁGÁT SZERZŐDÉSSEL KI-
ZÁRÓ KOTELMEK.

Itt is csonka kötelemmel állunk szemben, mert midőn a követelésnek a kényszeregyezségben elengedett része megszűnt, az később már bíróilag nem követelhető bár természetesen önként tetszésszerűen teljesíthető.

Ebben az esetben is fennmaradt a megerősítő zálogjog és kezesség.

A felek ki is zárhatják szerződéssel a bírói védelmet.

Példa erre a munkaadós és munkásszervezetek között létesült tarifaszervezők, ~~regente~~.

Szankciónak legfellebbezés az önsegély és a beszámítás maradhat fenn.

Nem szabad ezt összetévesztanünk az elévült követeléssel, mert ez

utobbiak a bíróság előtt kezdettől fogva nem érvényesíthetők, sem záloggal, sem pedig kezességgel meg nem erősíthetők.

Nem erősíti meg a tartozáselemzés sem /MTJ.979.§./, az ilyen követelésbiztosításra adott váltó visszakövetelhető /MTJ.979.§./, a jog visszaruházását az elévülés sem hozza.

/MTJ.1312.§./.

Tehát ez a kötelem már annyira csonka, hogy a jogi kötelezés határszára mozog.

Fennáll már akkor is e helyzet, ha a felek a perelhetőséget, akár pedig a végrehajtóságot zárták ki szerződéssel.

oly ajándékozás tekintetében, amellyel az ajándékozó erkölcsi köteltségének vagy társadalmi illem követelményének tett eleget/Szokásos alkalmi ajándékozás/"

Ugyanezen az intenciója a Bsz. 1217. és a Kj.506.§-ának.

Itt a hitelezők megtámasztása sem jogosult, csak az alaptalan gazdagodás erejéig. /1246.§./.

Szladits ide sorolja még az abaddon esetét, amikor is az adós valamely vagyontárgy átengedésével szabadulhat. Pl. a tengeri hajókölcsön.

Ilyenkor az esetek jogalapját nem valamely törvény, hanem az illető nép erkölcsi érzése adja meg, bár helye

volna a követendő utvonalat megjelölni
figyelemmel az erkölcsi szabályok szigorú
betartására és a jóízlés követelményeire
hogy az előforduló esetekben a magatartás
eldöntésénél zsinormétékül szolgálhasson.

I R O D A L O M :

- ZSÖGÖD: Fejezetek kötelmi jogunk köréből
I. 1898. Bpest. és II. 1900. Bpest.
- CHOLNOKY: Magyar anyagi magánjog kézikönyve
1836. Bpest.
- ALMASI: A kötelmijog kézikönyve. 1929.
Bpest. II. kiad.
- SZLADITS: A kötelmijog általános része.
1941. Bpest.
- SZÁSZY: A kötelmi jog általános tanai.
Bpest. 1943.
- KOLOSVARI: Magánjog. 1930. Bpest. III.
- ZLINCZKY: A magyar magánjog mai érvényében.
1880. Bpest.
- ZACHÁR: A magyar magán jog alaptanai. 1928.
Bpest. IV. kiad.
- Trócsányi: Erkölctelen ügyletek. 1909.
Bpest.